

УДК 811.161.2'36:811.111'36

Yuliya Bykova¹

¹teacher ZNTU

РОЗВИТОК НАВИЧОК ЧИТАННЯ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИМ МОВАМ У НЕМОВНОМУ ВНЗ

У процесі вивчення іноземної мови проблема формування мовних навиків і умінь на різних етапах займає центральне місце. У ВНЗ слід приділити особливу увагу такому виду мовної діяльності як читання, так як на цьому етапі робота з текстом набуває якісно нового змісту. Увицій школі відбувається свідомий перехід від вивчення іноземної мови до її практичного застосування, у тому числі, читання у професійних цілях.

Серед засобів мовного спілкування (аудіовання, говоріння, читання, письма) читання займає особливе місце, як найпоширеніший і найдоступніший засіб комунікації. Основою для навчання читання в умовах немовного середовища служить іншомовний текст. Щоб навчити студента протягом обмеженого рамками часу читати тексти за фахом, необхідно користуватися традиційними й інноваційними методами.

Традиційно навчання іноземній мові студентів немовних спеціальностей у вузах було орієнтоване на читання, розуміння і переклад текстів.

У процесі опанування іноземної мови читання може виступити як засіб і як мета навчання.

Мета робочої програми з «Іноземної мови» у немовному вузі полягає у формуванні комунікативної компетенції студентів у межах тематики з фаху, а також розвитку умінь та навичок читання, аудіовання, розуміння та перекладу фахової літератури як за допомогою словника, так і без нього. Для досягнення поставленої мети необхідний розвиток у студентів таких умінь як: розуміння автентичних і оригінальних текстів на рівні вилучення основної інформації, розуміння автентичних і оригінальних текстів на рівні повного і точного розуміння тексту, використання вивченого матеріалу у професійній діяльності.

Перед викладачем стоїть завдання навчити студентів розуміти автентичні тексти, не застосовуючи при кожній зустрічі з незнайомим словом словника.

Для цього студенти повинні засвоїти декілька правил роботи з текстом:

1. читати текст на іноземній мові – це не означає перекладати кожне слово;

2. для розуміння будь-якого тексту важливу роль відіграє життєвий досвід, що є у студента;
3. щоб зрозуміти текст (або прогнозувати, про що йтиме мова в цьому тексті), необхідно звернутися за допомогою до заголовка, малюнків, схем, таблиць і так далі, супроводжуючих даний текст, його структури;
4. при читанні тексту слід спиратися в першу чергу на те, що знайомо у ньому (слова, вирази), і спробувати прогнозувати зміст тексту.

Особливу увагу важливо приділити прийомам роботи з автентичними і оригінальними текстами наукового характеру. Велике значення при читанні професійної літератури має робота з лексикою. У якості прийомів роботи можуть виступати підстановка, комбінування, підкреслення потрібної інформації тощо. Доцільно також використовувати завдання, направлені на розвиток таких умінь, як уміння працювати зі словом, що має декілька значень; уміння знатися на відтінках слів-синонімів і їх вживанні в мові; уміння розгадувати значення слова, знаючи його антонім; уміння описувати значення слова у тому випадку, якщо точний його переклад відсутній; уміння працювати із словникою колонкою, користуючись контекстом; уміння вибирати потрібне; уміння розуміти слово зі словотворчих елементів.

Як відомо, залежно від комунікативних потреб і по мірі проникнення у зміст тексту у вітчизняній методиці виділяють наступні види читання: ознайомлюче, навчальне, переглядове, пошукове. Оскільки переглядове і пошукове по багатьом характеристикам збігаються, у практиці навчання їх, як правило, вважають за один вид, називаючи пошуково-переглядовим.

У зарубіжній англомовній методиці також виділяють декілька видів або умінь читання: skimming (визначення основної теми/ідеї тексту); scanning (пошук конкретної інформації в тексті); reading for detail (детальне розуміння тексту не лише на рівні змісту, але і сенсу).

У процесі вивчення професійно-орієнтованої літератури на іноземній мові перед студентами постають такі завдання:

1. отримання інформації, яка б доповнювала та поглиблювала навчальний матеріал, що опановується студентами в процесі вивчення профільних дисциплін навчального плану;

2. формування необхідних навичок щодо подальшого самостійного читання літератури за фахом.

Відповідно до зазначених завдань доцільними є наступні види роботи з оволодінням навичками читання літератури за фахом: робота з оригінальними професійно-орієнтованими текстами, а саме: аналітико-синтетичне (і обов'язково екстенсивне) читання з відповідним контролем розуміння прочитаного у процесі аудиторних занять; виконання ефективних вправ (на спеціально підібраному для цього матеріалі) до і після читання професійно-орієнтованих текстів.

Окресливши тематику фахових текстів та відібравши термінологічну лексику для активного засвоєння студентами, потрібно створити комплекс вправ з метою вирішення комунікативних і пізнавальних задач під час роботи з фаховою літературою.

Читання є також важливим засобом опанування граматичної сторони мови. Виконання вправ, пов'язаних з читанням, сприяють міцнішому опануванню граматичних структур.

На заключному етапі роботи доцільне виконання вправ з текстом. Післятекстові вправи служать головним чином для перевірки розуміння як прочитаного тексту в цілому, так і окремих його розділів.

Такі вправи носять творчий характер і спрямовані не стільки на розвиток пам'яті, скільки мислення, розумових здібностей, логіки. Ці вправи можуть містити завдання, що контролюють розуміння змісту матеріалу, викладеного в тексті, розвивають уміння визначити основну і додаткову інформацію (наприклад, визначте, які речення відповідають змістові тексту, а які ні; найдіть речення, в яких закладена основна думка тексту чи за темою тексту з використанням додаткової літератури тощо).

Таким чином, успіх реалізації поставлених цілей – навчання читанню – багато в чому залежить від формування у студентів правильного відношення до читання як виду мовної діяльності, що має своє специфічне комунікативне завдання, залежно від виду читання. Читання на заняттях з англійської мови сприяє поглибленню знань як рідної, так і іноземної мови, збагаченню загального і спеціального лексичного словника, підвищує культурний рівень і розширяє кругозір студентів.